

“Bomen met bijzondere waarde” 2012 - 2020

Gemeente Houten – oktober 2011

Samenvatting

Aanleiding en doel

Bomen zijn van levensbelang in een stedelijke omgeving. Niet voor niets worden bomen ook wel de longen van de stad genoemd. Ze zijn van belang voor de zuurstofproductie op aarde en dragen bij aan de afbraak van CO₂ uit de lucht. Maar een boom heeft meer functies. Het zorgt ook voor een rustgevende sfeer. Deze rustgevende sfeer heeft op haar beurt weer een positief effect op de gemoedstoestand van de mens.

Bomen doen er vele mensengeneraties over voordat ze volgroeid zijn en enorme afmetingen hebben bereikt. Alleen door goede, duurzame bescherming kunnen bomen oud worden en ons met hun verschijning verbazen. Volgroeide, oude bomen zijn daarmee een kostbaar bezit in ons land.

De gemeente Houten heeft bijzondere bomen op haar grondgebied en is daar trots op. Zowel in de openbare ruimte als op particulier terrein zijn bomen te vinden die zeldzaam, karakteristiek voor hun omgeving of door hun vorm, dikte of leeftijd bijzonder zijn. Daarnaast zijn er ook bomen die om andere redenen een bijzondere waarde hebben, zoals de historische binding met de standplaats of een nestelgelegenheid voor bepaalde diersoorten. Onder andere deze aspecten kunnen er toe leiden dat een boom, boomstructuur of houtopstand een dusdanige waarde vertegenwoordigt dat de gemeente Houten het behoud hiervan veilig wil stellen.

De definitie van een boom met bijzondere waarde is: een boom, boomstructuur of houtopstand die aan minimaal twee van de door de gemeente Houten gestelde criteria voldoet en hierdoor een maatschappelijk belang vertegenwoordigt, waardoor de gemeente Houten het behoud hiervan veilig wil stellen.

Sinds 1960 heeft de gemeente Houten een lijst "Bomen met bijzondere waarde". Deze lijst, waarin zowel de gemeentelijke als particuliere bomen zijn opgenomen, heeft tot doel het beschermen van bomen met bijzondere waarde. Anno 2011 zijn er in de gemeente Houten 712 gemeentelijke en 1529 particuliere bomen met een bijzondere waarde, verdeeld over ongeveer 190 adressen.

Het doel van dit beleidsplan is om de geactualiseerde lijst "Bomen met bijzondere waarde" bestuurlijk vast te stellen, de bescherming van deze bomen beleidsmatig vast te leggen en te voorzien van gedegen regelgeving. Verder geeft het de achtergronden van de lijst weer, beschrijft het de bescherming en juridische afdichting en geeft het een overzicht van de beheermaatregelen en kosten. Vanwege het maatschappelijk belang en de waarde die de gemeente Houten hecht aan bomen met bijzondere waarde, komt zij particuliere eigenaren van bomen met een bijzondere waarde tegemoet in de onderhoudskosten van deze bomen.

Criteria 'Bomen met bijzondere waarde'

Om objectief vast te kunnen stellen of een boom een bijzondere waarde vertegenwoordigt, is het opstellen van beoordelingscriteria van groot belang. Een boom, boomstructuur of houtopstand komt binnen de gemeente in aanmerking voor opname in de lijst "Bomen met bijzondere waarde" als deze voldoet aan minstens twee van de onderstaande criteria:

- de natuurwaarde van de houtopstand;
- de landschappelijke waarde van de houtopstand;
- de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpschoon;
- de beeldbepalende waarde van de houtopstand;
- de cultuurhistorische waarde van de houtopstand;
- de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand.

Naast deze criteria dient de boom, bij opname, ook te voldoen aan de voorwaarde dat volledig verval van de boom niet binnen vijf jaar te verwachten is.

Zorgplicht

Elke eigenaar heeft een zorgplicht voor zijn bomen ter voorkoming van schade aan derden op grond van wet en rechtspraak (artikelen 6:162 e.v. Burgerlijk Wetboek).

Onder deze algemene zorgplicht valt, naast het normale onderhoud, de regelmatige controle op de uitwendig zichtbare gebreken aan de boom, die de veiligheid van de boom in het geding brengen.

Wanneer derden schade ondervinden doordat de eigenaar onvoldoende zorg heeft besteed aan zijn boom, kan deze hiervoor aansprakelijk gesteld worden.

Bescherming van de lijst

De toekomst van de lijst “Bomen met bijzondere waarde” is alleen gewaarborgd wanneer de bescherming ervan is vastgelegd in gemeentelijke instrumenten. De bomen uit de lijst worden door de volgende bepalingen beschermd.

Instandhoudingsplicht

Naast de veiligheid van de boom kan ook het voortbestaan van de boom een reden zijn tot het nemen van maatregelen. Wanneer één of meerdere bomen uit de lijst “Bomen met bijzondere waarde” ernstig in hun voortbestaan bedreigd worden, kan het college van B&W de eigenaar verplichten maatregelen te treffen waardoor de bedreiging wordt weggenomen. De instandhoudingsplicht is gewaarborgd in artikel 4:11a lid 3 APV.

Kapvergunning

Alleen bomen die zijn opgenomen in de lijst zijn kapvergunningsplichtig en worden beschermd via artikel 4:11 lid 1 en 2 APV. Voor het vellen van deze bomen dient schriftelijk en gemotiveerd een vergunning aangevraagd te worden door de eigenaar. Er zijn weigeringsgronden opgesteld om de vergunningaanvraag af te wijzen. Deze zijn gelijk aan de eerder genoemde criteria.

Mits alternatieven voor behoud van de boom met een bijzondere waarde uitputtend zijn onderzocht, kan er een vergunning verleend worden, wanneer:

- een zwaarwegend maatschappelijk belang opweegt tegen duurzaam behoud van de monumentale boom;
- naar boomdeskundige maatstaven instandhouding niet langer verantwoord is ter voorkoming van letsel of schade;
- het bomen uit een laan betreft, waarbij aantoonbaar kan worden vastgesteld dat de laanstructuur de mogelijkheid van uitgroeien tot individueel volwassen bomen, beperkt;
- het bomen betreft uit een bosperceel, die de gewenste houtopstand binnen dit perceel nadelig beïnvloeden.

Herplantplicht

Om de waarde van de lijst “Bomen met bijzondere waarde” te waarborgen voor de toekomst, wordt een kapvergunning alleen verleend onder voorwaarde van herplant. Ook als één of meerdere bomen uit de lijst “Bomen met bijzondere waarde” zonder toestemming van het college van B&W geveld of op andere wijze teniet zijn gedaan, legt het college van B&W de verplichting tot herplanten op. Uitgangspunt is dat de te herplanten boom op de locatie van de oorspronkelijke boom wordt geplaatst. Bij het herplanten moet gestreefd worden naar een zo veel mogelijk identieke boom qua soort en grootte, waarbij een minimale maat van 20-25 cm gehanteerd wordt. Dit wordt naar redelijkheid en billijkheid vastgesteld door het college.

De kosten van de herplant komen bij aantoonbaar onzorgvuldig handelen ten laste van de eigenaar.

Vrijstelling herplantplicht

Op de herplantplicht zijn ook enkele vrijstellingen van toepassing:

- een zwaarwegend maatschappelijk belang;
- niet te handhaven standplaats (hierbij moet er tevens geen mogelijkheid zijn tot het aanwijzen van een andere standplaats op hetzelfde terrein en mag de eigenaar niet zelf de veroorzaker zijn van de niet te handhaven standplaats);
- een boom die geveld is om een laanstructuur of bosperceel te optimaliseren.¹
- wijziging van de bestemming van het perceel.

Schaderegeling

Als, zonder toestemming van het college van B&W, een gemeentelijke “Boom met een bijzondere waarde” teniet is gedaan, dient de overtreder de schade aangericht door het te gronde richten van de houtopstand te vergoeden. De waarde(vermindering) van de tenietgedane of beschadigde houtopstand wordt bij de overtreder in rekening gebracht en bepaald door een erkend boomtaxateur.

¹ Wanneer een vergunning is verleend tot het vellen van een boom bijzondere waarde binnen een laanstructuur of bosperceel ten behoeve van de ontwikkeling hiervan, hoeft op deze plaats geen jonge boom teruggeplaatst te worden. Om de ingreep effect te laten hebben is het juist van belang dat de ontstane ruimte open blijft.

Als taxatiemethode worden de meest recente richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen en houtige gewassen (NVTB) gebruikt.

Eigendomsoverdracht

Percelen wisselen regelmatig van eigenaar. Om nieuwe eigenaren de mogelijkheid te bieden te kunnen controleren of op hun perceel een boom met een bijzondere waarde voorkomt, zal de lijst 'Bomen met bijzondere waarde' op internet gepubliceerd worden.

In een brief naar de eigenaren van bomen met een bijzondere waarde zal de verplichting opgenomen worden bij wisseling van eigenaar, de nieuwe eigenaar op de hoogte te stellen van de aanwezigheid van een boom met een bijzondere waarde.

Opname in procedures

Het is van groot belang dat iedere betrokken partij binnen de gemeente rekening houdt met de bomen uit de lijst. Bij het beoordelen van een bestemmingswijziging of omgevingsvergunning moet rekening gehouden worden met aanwezige bomen uit de lijst. Wanneer werkzaamheden rondom een boom uit de lijst uitgevoerd worden, moet vooraf een Boom Effect Analyse uitgevoerd worden.

Om toe te zien op naleving van de beleidsregels en hiermee de beschermde status van de bomen binnen de lijst "Bomen met bijzondere waarde" te waarborgen, zal minimaal eens per twee jaar een controleronde door de unit wijkbeheer van de afdeling Openbare Werken gedaan worden langs de bomen die op de lijst staan.

Updates

De lijst "Bomen met bijzondere waarde" moet gezien worden als een dynamische lijst waar door natuurlijk verloop bomen van kunnen verdwijnen en aan toegevoegd kunnen worden. Om deze lijst actueel te houden wordt aanbevolen om eens in de vijf jaar een complete herinventarisatie uit te voeren.

Beheermaatregelen en kosten

In de lijst "Bomen met bijzondere waarde" wordt onderscheid gemaakt in vier beheergroepen: opgaande bomen, knotbomen, leibomen en bospercelen. Deze groepen vragen elk een andere vorm van beheer.

Soorten onderhoud

Er wordt onderscheid gemaakt in drie soorten onderhoud:

- regulier onderhoud;
- specialistisch onderhoud;
- achterstallig onderhoud;

Kostenregeling per onderhoudsvorm

Omdat de gemeente vindt dat zij een medeverantwoordelijkheid heeft in het in stand houden van particuliere "Bomen met bijzondere waarde" betaalt zij een deel van het onderhoud en komt daarmee de eigenaren tegemoet. De kosten regeling staat in onderstaande tabel weergegeven.

Onderhoudssoort	Kostenregeling	Opmerking
Regulier	100% eigenaar	Zie onderstaande voorwaarden.
Specialistisch	50% eigenaar, 50% gemeente	Bij opgaande bomen vergoedt de gemeente max. € 225,-. Zie verder onderstaande voorwaarden.
Achterstallig	50% eigenaar, 50% gemeente	Eenmalige regeling, bij 2 ^e keer geheel voor rekening van eigenaar, mits er geen wisseling van eigenaar heeft plaatsgevonden. Zie verder onderstaande voorwaarden.
VTA controle	100% gemeente	Zie onderstaande voorwaarden.

* De VTA controle (Visual Tree Assessment) dient ook als detectie-instrument voor te nemen beheermaatregelen. Uit de VTA controle komen werkzaamheden naar voren die genomen moeten worden om de conditie en veiligheid van de boom te verbeteren. Wanneer een gebrek of snoeiachterstand wordt geconstateerd tijdens de VTA is dit de aanleiding om maatregelen te treffen.

Voorwaarden bij kostenregeling

- De bijdrage wordt slechts verleend indien de begroting van de kosten van de te nemen maatregelen vooraf door de bomendeskundige van de gemeente is goedgekeurd.
- De kostenbegroting dient te zijn opgesteld door een deskundig boomverzorgingsbedrijf.
- Met de werkzaamheden mag pas een begin worden gemaakt nadat de bijdrage is toegekend.
- De bijdrage wordt slechts verleend voor zover de op de gemeentebegroting van het lopende jaar daarvoor uitgetrokken gelden toereikend zijn en worden in volgorde van binnenkomst afgehandeld.
- De bijdrage wordt verleend onder de voorwaarden dat:
 - a. de maatregelen worden uitgevoerd door een deskundig boomverzorgingsbedrijf;
 - b. de maatregelen binnen 9 maanden na de subsidietoekenning worden uitgevoerd;
 - c. de boom of groep bomen na het uitvoeren van de maatregelen naar behoren in stand worden gehouden.
- De gemeente kan aan het verlenen van de bijdrage nadere voorwaarden verbinden.
- De bijdrage wordt uitbetaald nadat is gebleken:
 - a. dat de maatregelen naar behoren zijn uitgevoerd;
 - b. de rekening van het boomverzorgingsbedrijf is overlegd.
- Voor dezelfde boom of groep bomen kan een bijdrage slechts 1x in de 3 jaar worden toegekend.

Kostenraming

De gemeente vergoedt de VTA controle voor 100%, maar deze vergoeding wordt slechts verleend voor zover de op de gemeentebegroting van het lopende jaar daarvoor uitgetrokken gelden toereikend zijn en wordt in volgorde van binnenkomst afgehandeld. Dat betekent dat het verschil tussen de totale begrote onderhoudskosten en het totale budget, de kosten zijn die kunnen worden uitgekeerd aan boomeigenaren die een VTA controle hebben laten uitvoeren.

De totale onderhoudskosten voor 2012 (excl. de vergoedingen voor de VTA controles en incl. 10% onvoorzien) zijn berekend op € 18.656. Het totale jaarlijkse budget wat vanaf 2012 jaarlijks beschikbaar is bedraagt € 29.836. Dat betekent dat er een bedrag van € 11.180 kan worden besteed aan vergoedingen voor VTA controles.

Onderhoudskosten Totaal							
Jaar	Opgaande bomen	Leibomen	Bos-percelen	Subtotaal	10% onvoorzien	VTA	Totale kosten
2012	€ 11.700	€ 1.260	€ 4.000	€ 16.960	€ 1.696	€ 11.180	€ 29.836

Communicatie*Interne communicatie*

Om een boom met een bijzondere waarde ook de extra bescherming te bieden die hij verdient, is het van belang dat alle partijen met de status van de boom bekend zijn. Het beleidsplan en de lijst zullen toegelicht worden aan de belanghebbende afdelingen.

Communicatie richting particuliere eigenaren

Alle particuliere eigenaren van een boom met een bijzondere waarde zullen door middel van een brief op de hoogte gesteld worden van het nieuwe beleid en de nieuwe lijst. In deze brief worden ook de rechten en plichten die verbonden zijn aan het bezit van een boom met een bijzondere waarde aangegeven, evenals de bezwaar- en beroepsprocedure.

Publiciteit

Na vaststelling van de lijst "Bomen met bijzondere waarde" zal deze gepubliceerd worden om inwoners van Houten op de hoogte te stellen van het bestaan van de lijst. Hierdoor zal de betrokkenheid van burgers bij de bomen op de lijst vergroot worden.

Publicatie van de lijst en/of het beleid is mogelijk door middel van de volgende instrumenten:

- Website gemeente Houten
- Overheid.nl
- Poster/folder
- Krant

Inhoudsopgave

Samenvatting

1	Inleiding.....	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Wat zijn “Bomen met bijzondere waarde”?	7
1.3	Doel.....	8
2	Achtergronden.....	9
2.1	Plangebied	9
2.2	Ontwikkelgeschiedenis “Bomen met bijzondere waarde”	9
2.3	Functies van bomen.....	10
2.4	Standplaatsfactoren	10
3	Bestaande kaders.....	11
3.1	Landelijke wet- en regelgeving	11
3.2	Gemeentelijke stukken.....	11
3.3	Overige.....	11
4	“Bomen met bijzondere waarde”	12
4.1	Criteria.....	12
4.2	Voorwaarde opname lijst	14
5	Bescherming van de lijst “Bomen met bijzondere waarde”	15
5.1	Zorgplicht	15
5.2	Instandhoudingsplicht	15
5.3	Kapvergunning	15
5.4	Herplantplicht	16
5.5	Schaderegeling	16
5.6	Eigendomsoverdracht	17
5.7	Opname in procedures	17
5.8	Updates	17
6	Beheermaatregelen en -kosten.....	19
6.1	Beheergroepen	19
6.2	Soorten onderhoud	19
6.3	VTA controles.....	20
6.4	Kostenregeling	20
6.5	Onderhoud per beheergroep	21
6.6	Kostenraming van het onderhoud per beheergroep	22
6.7	Kostenraming VTA controles	23
6.8	Kostenraming totale lijst.....	23
7	Communicatie.....	25
7.1	Participatie	25
7.2	Interne communicatie.....	25
7.3	Communicatie richting particuliere eigenaren.....	25
7.4	Publiciteit.....	25
8	Literatuurlijst	26
9	Begrippenlijst	27

Bijlagen

- A Procesomschrijving inventarisatie lijst “Bomen met bijzondere waarde”
- B Voorbeeldpagina uit lijst “Bomen met bijzondere waarde”
- C Artikel 4:10, 4:11 en 4:12 uit de APV
- D Lijst “Bomen met een bijzondere waarde”

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Sinds 1960 heeft de gemeente Houten een lijst “Bomen met bijzondere waarde”. Deze lijst, waarin zowel de gemeentelijke als particuliere bomen (*zie ook begrippenlijst*) zijn opgenomen, heeft ten doel het beschermen van bomen met bijzondere waarde en is voor het laatst in 1983 bestuurlijk vastgesteld. In de afgelopen periode is Houten erg veranderd en heeft de lijst diverse veranderingen ondergaan. In 2008 is er daarom een herinventarisatie gedaan van deze lijst. Deze herinventarisatie is aanleiding geweest om de lijst recent opnieuw vast te laten stellen en alle eigenaren van een boom met bijzondere waarde hiervan schriftelijk op de hoogte te stellen.

Wij zijn in Houten trots op onze bomen met bijzondere waarde, en vinden het daarom belangrijk dat de bescherming van deze bomen beleidsmatig is vastgelegd en voorzien van gedegen regelgeving. Bij de inventarisatie van de lijst door HAS KennisTransfer is een rapport geschreven dat als basis heeft gediend voor dit beleidsplan.

Daarnaast is de betekenis van de objectieve beoordelingscriteria, zoals die in de APV worden genoemd, omschreven.

In het kader van de gemeentelijke wens tot deregulering zijn alleen de bomen in de lijst “Bomen met bijzondere waarde” kapvergunningsplichtig en worden beschermd via een paragraaf in de APV.

1.2 Wat zijn “Bomen met bijzondere waarde”?

Bomen zijn van levensbelang in een stedelijke omgeving. Niet voor niets worden bomen ook wel de longen van de stad genoemd. Ze zijn van belang voor de zuurstofproductie op aarde en dragen bij aan de afbraak van CO₂ uit de lucht. Maar een boom heeft meer functies. Het zorgt ook voor een rustgevende sfeer. Deze rustgevende sfeer heeft op haar beurt weer een positief effect op de gemoedstoestand van de mens. Uit onderzoek is zelfs gebleken dat in een groenere omgeving minder criminaliteit voorkomt, zo is op de website van de Bomenstichting te lezen. Naast een architectonische functie hebben bomen dus ook een psychologische werking.

Bomen doen er vele mensengeneraties over voordat ze volgroeid zijn en enorme afmetingen hebben bereikt. Alleen door goede, duurzame bescherming kunnen bomen oud worden en ons met hun verschijning verbazen. Volgroeide, oude bomen zijn daarmee een kostbaar bezit in ons land.

De gemeente Houten heeft bijzondere bomen (*zie begrippenlijst*) op haar grondgebied en is daar trots op. Zowel in de openbare ruimte als op particulier terrein zijn bomen te vinden die zeldzaam, karakteristiek voor hun omgeving of door hun vorm, dikte of leeftijd bijzonder zijn. Daarnaast zijn er ook bomen die om andere redenen een bijzondere waarde hebben, zoals de historische binding met de standplaats of hun waarde voor de natuur. Anno 2011 zijn er in de gemeente Houten 712 gemeentelijke en 1529 particuliere bomen met een bijzondere waarde (*zie ook paragraaf 6.6*). Feitelijk gaat het bij de particuliere bomen om ongeveer 190 adressen, maar zijn het in de meeste gevallen meerdere bomen per adres. Ook zijn er enkele straten opgenomen, waar het om grote aantallen bomen per locatie gaat.

Wanneer een boom, boomstructuur of houtopstand (*zie begrippenlijst*) een dusdanige waarde vertegenwoordigt dat de gemeente Houten het behoud hiervan veilig wil stellen, is er sprake van een boom met een bijzondere waarde. Om deze vraag objectief te beantwoorden zijn criteria opgesteld (*zie paragraaf 4.1*). Aan de hand hiervan wordt in iedere situatie antwoord gegeven op de vraag of het element een bijzondere waarde vertegenwoordigt. Dit wordt bepaald door een bomendeskundige van de gemeente Houten. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen gemeentelijke en private bomen.

De definitie van een boom met bijzondere waarde is: een boom, boomstructuur of houtopstand die aan minimaal twee van de door de gemeente Houten gestelde criteria voldoet en hierdoor een maatschappelijk belang vertegenwoordigt, waardoor de gemeente Houten het behoud hiervan veilig wil stellen.

1.3 Doel

Het doel van dit beleidsplan is om de geactualiseerde lijst “Bomen met bijzondere waarde” bestuurlijk vast te stellen, de bescherming van deze bomen beleidsmatig vast te leggen en te voorzien van gedegen regelgeving. Verder geeft het de achtergronden van de lijst weer, beschrijft het de bescherming en juridische afdichting en geeft het een overzicht van de beheermaatregelen en kosten. Vanwege het maatschappelijk belang en de waarde die de gemeente Houten hecht aan bomen met bijzondere waarde, komt zij particuliere eigenaren van bomen met een bijzondere waarde tegemoet in de onderhoudskosten van deze bomen. De looptijd van dit plan is 9 jaar.

2 Achtergronden

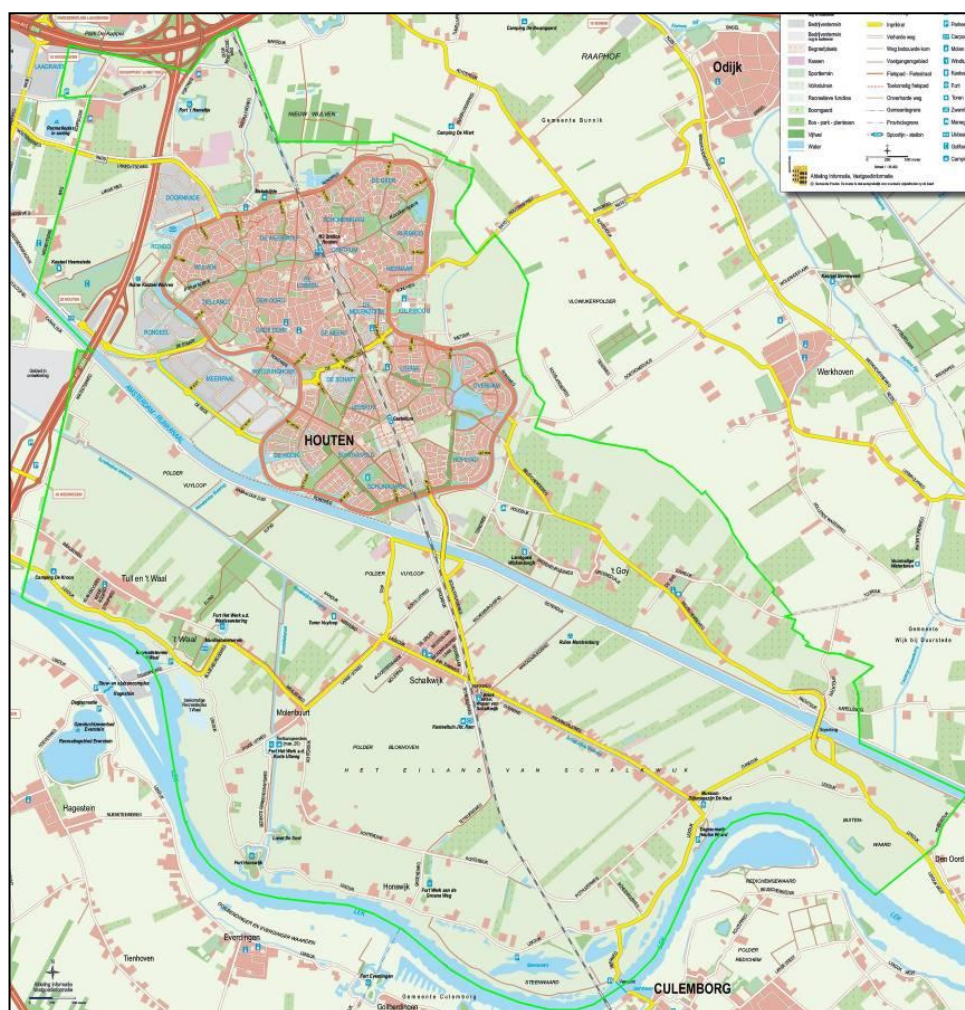
2.1 Plangebied

Het plangebied bestaat de gehele gemeente Houten (zie figuur 2.1). Op deze kaart is het plangebied met een groene lijn (de gemeentegrens) omrand. De bomen met een bijzondere waarde zijn over het gehele plangebied te vinden. Een belangrijke concentratie van bijzondere bomen is te vinden in het historische centrum van Houten, het Oude Dorp.

2.2 Ontwikkelgeschiedenis “Bomen met bijzondere waarde”

Sinds 1960 is binnen de gemeente Houten al sprake van een lijst “Bomen met bijzondere waarde”. De eenvoudig opgezette lijst kende hetzelfde doel als de huidige lijst, namelijk het beschermen van bomen met een bijzondere waarde binnen de gemeente Houten. De juridische bescherming van bomen in deze lijst werd gewaarborgd doordat het werd opgenomen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

De voor de laatste herinventarisatie (2008) meest recente lijst “Bomen met bijzondere waarde” stamt uit de jaren 1988-1999. In deze periode is een gebiedsdekkende herinventarisatie uitgevoerd waarbij naast gegevens als: straat, eigenaar, wetenschappelijke naam en leeftijd ook een foto is vastgelegd. De lijst bestond uit drie groepen: vrij opgaande bomen, leibomen en knotbomen. Tijdens de laatste herinventarisatie in 2008 zijn al deze gegevens gedigitaliseerd.

Figuur 2.1 Overzichtkaart plangebied

2.3 Functies van bomen

Bijna iedereen stelt de aanwezigheid van bomen op prijs. Ze worden gezien als de vertegenwoordigers of belichaming van natuur of men vindt ze simpelweg mooi. Bomen hebben verschillende functies en waarden. De algemene functies² worden hieronder weergegeven. De specifieke waarden van bomen uit de lijst "Bomen met bijzondere waarde" worden weergegeven in paragraaf 4.1 (criteria).

Hieronder worden de functies van de bomen die in algemeenheid van directe invloed zijn op ons leefmilieu weergegeven.

Luchtzuivering

Bomen leveren een aanzienlijke bijdrage aan de zuurstofproductie en dragen bij aan het vastleggen van CO₂ uit de lucht. Daardoor werken ze mee aan de vermindering van het broeikas-effect. In de stedelijke omgeving zijn bomen te beschouwen als longen. De luchtstroom vanuit het buitengebied de stad in is niet voldoende. Van binnenuit dragen bomen in parken en lanen bij aan verbetering van de atmosfeer.

Ecologische functies

Tal van organismen, zowel plant als dier, leven in, om en van bomen. Door groenstructuren tussen verschillende gebieden kan de natuur de stad in en uit. Vooral voor dieren vervullen lijnvormige boombeplantingen hierin een belangrijke rol. Hierlangs wordt gejaagd, gevlogen of gelopen (gefoerageerd). Ecologische structuren kunnen gezien worden als de snelweg voor de natuur en geven de mogelijkheid tot verbinding van landschap en kern.

Stedenbouwkundige- en ruimtelijke functies

Bij het vormgeven van de openbare ruimte vervullen bomen een belangrijke functie. Ze maken ons bewust van schaal en maat. Door de relatief lange omlooptijd geven ze een constant beeld. In de openbare ruimte worden ze vaak toegepast voor het versterken van structuren. Bomen versterken en onderscheiden landschappen, stads- en dorpsdelen. Ze zijn mede bepalend voor het karakter van de omgeving. Door de juiste keuze in het ontwerp zijn met bomen accenten te leggen of juist zaken te camoufleren.

Recreatieve functies

Dankzij het accent in elk seizoen maken onze bomen onze leefomgeving aantrekkelijk. Ze zetten ons aan tot telkens weer een andere activiteit. We wandelen ertussen, spelen en recreëren eromheen maar plukken ook de vruchten. En hoewel bomen natuurlijk geen speeltoestel zijn, geven ze hier soms wel aanleiding toe.

Verkeersfuncties

Door het juist aanplanten of weglaten van bomen is de verkeersveiligheid te verbeteren. We kunnen de gebruiker van de weg attenderen op een bocht of kruising of gewoonweg het verkeer geleiden. Daarbij kan de oriëntatie in zowel de stad als het landschap makkelijker zijn door de aanwezigheid van bomen.

Sociaalpsychologische functies

Bomen roepen bij de meeste mensen een gevoel van zekerheid, rust of geborgenheid op. En zelfs de meest verknochte stadsmens heeft behoefte aan contact met natuurlijke elementen. Deze zijn overal om ons heen, maar bomen zijn hiervan wel het meest prominent aanwezig. Bomen brengen natuur in de bebouwde omgeving en maken ons bewust van de wisseling van seizoenen.

2.4 Standplaatsfactoren

Om een boom de mogelijkheid te geven zich te ontwikkelen naar het gewenste eindbeeld moet aan een aantal basisbehoeften voldaan worden, de zogenaamde standplaatsfactoren. Al in het ontwerp en de aanleg dient hiermee rekening te worden gehouden. Ook in bestaande situaties met tekortkomingen kan in veel gevallen iets gedaan worden om de standplaatsfactoren te verbeteren. Om de boom in een optimale standplaats te voorzien, moet aan de volgende factoren worden voldaan:

² Bron: 'Beleidsplan bijzondere bomen in Berkelland'

Ondergrondse ruimte

Voor een gezonde ontwikkeling van de boom is een goed functionerend wortelstelsel noodzakelijk. Hiervoor dient voldoende doorwortelbaar grondvolume aanwezig te zijn. Aan de hand van de kroonprojectie is dit volume te bepalen. Een boom moet bij voorkeur kunnen beschikken over 0,75 m³ goed doorwortelbare bodemruimte per m² kroonprojectie.

Bodem

- Wortelgroei is slechts binnen bepaalde grenzen mogelijk, niet iedere bodem is goed doorwortelbaar.
- Wortels zijn niet in staat te groeien in een bodem met een indringingsweerstand boven de 3 MPa ofwel 30 kg/cm². Een indringingsweerstand van 1,5 MPa kan wortelgroei al remmen.
- Een bodem moet in voldoende mate lucht en water bevatten. Een zandgrond moet minimaal een poriënvolume hebben van 45% en een kleigrond van 55%.
- De lucht in de bodem moet in het groeiseizoen een zuurstofgehalte van 16 volumeprocent bezitten. Bij waarden onder de 10 volumeprocent is de kans groot dat er tijdelijke zuurstofloosheid optreedt.
- De grond moet continu voldoende vocht en voedingsstoffen bevatten.

Bovengrondse ruimte

Ook bovengronds stelt een boom eisen aan zijn leefruimte om zich te kunnen ontwikkelen tot een volwaardige boom. Hij heeft voldoende ruimte nodig zodat hij, zonder hinderlijk te worden voor zijn omgeving, tot volledige wasdom kan komen.

Verstoringen/rust

Voor een goede groei is het noodzakelijk dat de leefomgeving van de boom niet verstoord wordt. Wortelbeschadigingen door graafwerkzaamheden moeten worden voorkomen. Evenals bodemverontreiniging, bodemverdichting, fluctuerende grondwaterstand en bovengrondse beschadiging.

Bovenstaande factoren zijn in een stedelijke omgeving niet altijd geheel te realiseren. In iedere situatie moet geprobeerd worden dit streefbeeld te bereiken.

Voor het graven nabij bomen zijn beleidsregels opgenomen in het 'Handboek kabels en leidingen'.

3 Bestaande kaders

Het beleidsplan 'Bomen met bijzondere waarde' heeft een relatie met diverse documenten. Dat zijn onder andere landelijke wet- en regelgeving en gemeentelijke stukken.

3.1 Landelijke wet- en regelgeving

- Boswet
- Flora- en Faunawet
- Natuurbeschermingswet

3.2 Gemeentelijke stukken

- APV (artikel 4:10 t/m 4:12)
- Lijst 'Bomen met bijzondere waarde'
- Licht op Groen (zie BOR 2004-2010 + Verlengde Horizon)
- Plan Derks
- Monumentenzorg
- Graven bij Bomen

3.3 Overige

- Bomen en Wet (overzicht met de praktijk van bomenrecht en bomenrechtspraak)
- Landelijke lijst van monumentale bomen

4 “Bomen met bijzondere waarde”

Diverse gemeenten werken met een monumentale bomenlijst of een lijst “Bomen met bijzondere waarde”. De inhoud van een dergelijke lijst kan van gemeente tot gemeente verschillen. Een boom, bijzonder in de ene gemeente, kan in een andere gemeente als algemeen beschouwd worden. In dit hoofdstuk worden de criteria beschreven waarmee beoordeeld wordt of een boom in de gemeente Houten als bijzonder ervaren wordt. Zowel gemeentelijke als private bomen komen hiervoor in aanmerking.

4.1 Criteria

Om de lijst te actualiseren is het opstellen van een objectieve beoordelingwijze van groot belang. De hieronder beschreven criteria geven hier praktische invulling aan.

Voor het opstellen van de criteria zijn diverse informatiebronnen geraadpleegd. Criteria zoals in gebruik bij de Nederlandse Bomenstichting en vele gemeentes, waaronder Amsterdam en Utrecht, zijn uitgezet tegen de achtergrond van de gemeente Houten. Hieruit zijn criteria opgesteld die goed aansluiten op de doelstelling van de lijst en het bomenbestand. Zodoende wordt er op een uniforme manier geïnventariseerd welke houtopstanden een bijzondere waarde vertegenwoordigen.

Een boom, boomstructuur of houtopstand komt binnen de gemeente in aanmerking voor opname in de lijst “Bomen met bijzondere waarde” als deze voldoet aan minstens twee van de onderstaande criteria en tevens voldoet aan de gestelde voorwaarde uit paragraaf 4.2.

1. *de natuurwaarde van de houtopstand (fig. 3.1);*
 - Zeldzame planten of dieren zijn direct afhankelijk van de houtopstand;
 - Permanente nestel- of schuilgelegenheid;
 - De houtopstand maakt deel uit van een ecologische verbinding.
2. *de landschappelijke waarde van de houtopstand; (fig. 3.5)*
De houtopstand accentueert een karakteristiek landschappelijk element of structuur of vormt een herkenningspunt in het landschap;
3. *de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpsschoon (fig. 3.2);*
 - De houtopstand vormt een onderdeel van een boomgroep of uniforme laan- of wegbeplanting die een karakteristieke structuur in het dorp of de stad zichtbaar maakt;
 - De houtopstand draagt bij aan de stedenbouwkundige indeling en structuur;
 - De houtopstand vormt een geheel met (het) omringende gebouw (bijv. een woning) of gebouwen.
4. *de beeldbepalende waarde van de houtopstand (fig. 3.3);*
De houtopstand moet zichtbaar zijn vanaf de openbare weg en moet bepalend zijn voor de sfeer en het karakter van de plek. Het zou als een gemis worden ervaren als de houtopstand zou verdwijnen. Bepalend hiervoor is of de houtopstand:
 - bijzonder;
 - zeldzaam (fig. 3.4);
 - karakteristiek is (hoogte, dikte, vorm, leeftijd, soort) (fig. 3.5);
 - of een bijzonder standplaats heeft.
5. *de cultuurhistorische waarde van de houtopstand (fig. 3.6);*
Een boom met cultuurhistorische waarde:
 - heeft een historische verbinding met de standplaats of verwijst naar een historische functie (bijvoorbeeld karakteristieke beplanting langs oude doorgaande wegen, beplantingen op pleinen en bijvoorbeeld oude leilindes bij historische boerderijen);
 - is aangeplant als herdenkings-, baken- of markeringsboom;
 - is ouder dan 50 jaar. Bij deze leeftijdsgrens wordt uitgegaan van het kiemjaar en niet het in DG-dialog opgenomen aanlegjaar.
6. *de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand;*

De houtopstand vormt een eenheid met de omringende bomen. De resterende houtopstand zal schade ondervinden bij verwijdering van de houtopstand.

Er wordt in ieder geval gekeken naar:

- de conditie en levensverwachting van de houtopstand;
- de stabiliteit/ breukvastheid (wortelstelsel/stam/kroon) van de houtopstand;
- de houtopstand een onlosmakelijk onderdeel van het geheel vormt (stabiliteit).

Aandachtspunt

Veel bomen maken onderdeel uit van een laan- of wegbeplanting; dragen op een andere wijze bij aan een bepaalde structuur; zijn om een andere reden van waarde voor stads- en dorpschoon of hebben een landschappelijke waarde. De kap van één of meerdere bomen betekent niet automatisch dat afbreuk wordt gedaan aan deze waarden. Bij bijvoorbeeld dunning van wegbeplanting blijft in veel gevallen de structuur van de beplanting wel intact. Er is in die gevallen geen reden om de vergunning te weigeren op basis van de waarde van de houtopstand voor dorpschoon of de landschappelijke waarde van de houtopstand.

Fig. 3.1
Esdoorn met bijzondere maretak in de kroon

Fig 3.2
Een 226 jaar oude Plataan

Fig 3.3
Beeldbepalende boom

Fig. 3.4
Een zeldzame Libanonceder

Fig. 3.5
Oudste linde

Fig 3.6
Leilindes langs historisch pand

4.2 Voorwaarde opname lijst

In het geval van de situatie dat de gemeente bepaalt dat een boom opgenomen moet worden aan de lijst "Bomen met bijzondere waarde" of een particulier doet hiervoor een aanvraag, dient de conditie van de boom eerst gecontroleerd te worden door een onafhankelijke deskundige middels een Visual Tree Assessment (VTA) controle. Een VTA-controle houdt in dat een boom rondom en van stamvoet tot kroon visueel wordt beoordeeld op specifieke kenmerken, schadebeelden en/of aantastingen. (zie ook *begrippenlijst*). Indien een slechte conditie of levensverwachting zichtbaar en onherstelbaar is, is het niet wenselijk om deze boom. De waarde van het behouden van een dergelijke boom weegt dan niet op tegen de beheerkosten hiervan. Als stelregel hiervoor geldt: "Volledig verval van de boom mag niet binnen 5 jaar verwacht worden".

5 Bescherming van de lijst “Bomen met bijzondere waarde”

De toekomst van de lijst “Bomen met bijzondere waarde” kan alleen gewaarborgd worden wanneer de bescherming ervan is vastgelegd in gemeentelijke instrumenten. Als basis hiervoor kunnen de omschrijvingen uit dit hoofdstuk gebruikt worden. Dit hoofdstuk geeft aan op welke wijze de lijst beschermd moet worden en geldt voor zowel particuliere als gemeentelijke bomen met een bijzondere waarde.

5.1 Zorgplicht

Elke eigenaar (*zie begrippenlijst*) heeft een zorgplicht voor zijn bomen ter voorkoming van schade aan derden op grond van wet en rechtspraak (artikelen 6:162 e.v. Burgerlijk Wetboek).

Onder deze algemene zorgplicht valt, naast het normale onderhoud, de regelmatige controle op de uitwendig zichtbare gebreken aan de boom, die de veiligheid van de boom in het geding kunnen brengen. Wanneer derden schade ondervinden doordat de eigenaar onvoldoende zorg heeft besteed aan het beheer van zijn boom, kan de boomeigenaar hiervoor aansprakelijk gesteld worden.

De term normaal onderhoud uit de algemene zorgplicht, impliceert dat de eigenaar verplicht is tot het treffen van passende maatregelen om de boom veilig te houden.

Op initiatief van de eigenaar wordt door een aantoonbaar deskundige middels een VTA-controle bepaald welke ingrepen nodig zijn om de boom veilig en in stand te houden. De eigenaar is volledig verantwoordelijk voor het onderhoud van de boom en dient de uit de VTA voortkomende maatregelen door een onafhankelijke en erkende boomverzorger uit te laten voeren. Zie hiervoor ook paragraaf 6.3.

5.2 Instandhoudingsplicht

Naast de veiligheid van de boom kan ook het voortbestaan van de boom een reden zijn tot het nemen van maatregelen. Wanneer één of meerdere bomen uit de lijst “Bomen met bijzondere waarde” ernstig in hun voortbestaan bedreigd worden, kan het college van B&W de eigenaar verplichten maatregelen te treffen waardoor de bedreiging wordt weggenomen. Dit kan bijvoorbeeld bij beuken waarvan de stam in direct zonlicht komt te staan, door bijvoorbeeld kap of snoei. De kans bestaat dat de bast en het onderliggende weefsel verschroeien wat op langere termijn de dood van de boom kan betekenen. Wanneer voorgeschreven maatregelen niet door de eigenaar ten uitvoer worden gebracht en geconstateerd wordt dat er sprake is van bedreiging van het voortbestaan van de boom, kan het college van B&W besluiten tot het uitvoeren van de werkzaamheden op aanwijzing van de gemeente Houten. De kosten van de werkzaamheden komen ten laste van de eigenaar. In gevallen waar schade is opgetreden geldt de regeling zoals is omschreven in paragraaf 5.5. De instandhoudingsplicht is gewaarborgd in artikel 4:11a lid 3 APV.

5.3 Kapvergunning

In het kader van de gemeentelijke wens tot deregulering, zijn alleen de bomen in de lijst “Bomen met bijzondere waarde” kapvergunningplichtig en worden beschermd via artikel 4:11 lid 1 en 2 APV. De kapvergunning dient schriftelijk en gemotiveerd te worden aangevraagd door of namens de eigenaar. Naar aanleiding van de WABO heeft de afdeling Vergunning, Toezicht en Handhaving (VTH) het mandaat voor het verlenen van een kapvergunning voor bomen met een bijzondere waarde. Hiervoor moet echter altijd advies aangevraagd worden bij de afdeling Openbare Werken (OW). Als het advies van OW gelijk is aan de stellingname van VTH, dan kan de vergunning verleend worden. Is het advies afwijkend, dan moet de beslissing door het college van B&W genomen worden door middel van een collegevoorstel.

Weigeringsgronden

Het college van B&W kan de vergunning om te vellen (*zie ook begrippenlijst*) weigeren dan wel onder voorwaarden verlenen. Een vergunning wordt, met verwijzing naar beleidsregels, geweigerd indien de belangen van verlening niet opwegen tegen de belangen van behoud van de houtopstand. Dit wordt bepaald op basis van minstens twee van de volgende waarden (*zie APV artikel 4:11 lid 2*):

- de natuurwaarde van de houtopstand;
- de landschappelijke waarde van de houtopstand;
- de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpschoon;

- de beeldbepalende waarde van de houtopstand;
- de cultuurhistorische waarde van de houtopstand;
- de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand;
- de invloed op de bodemhuishouding en het micro-klimaat;
- de nestel- of schuilgelegenheid voor bepaalde diersoorten.

Uitzonderingen

Een vergunning voor het vellen van een boom met een bijzondere waarde wordt slechts bij uitzondering verleend (mits alternatieven voor behoud van de boom met een bijzondere waarde uitputtend zijn onderzocht), indien:

- een zwaarwegend maatschappelijk belang opweegt tegen duurzaam behoud van de waardevolle houtopstand;
- naar boomdeskundige maatstaven instandhouding niet langer verantwoord is ter voorkoming van letsel of schade;
- het bomen uit een laan betreft, waarbij aantoonbaar kan worden vastgesteld dat de laanstructuur de mogelijkheid van uitgroeien tot individueel volwassen bomen, beperkt;
- het bomen betreft uit een bosperceel, die de gewenste houtopstand binnen dit perceel nadelig beïnvloeden.

5.4 Herplantplicht

Herplantplicht

De gemeente Houten vindt het van groot belang dat bomen met bijzondere waarde behouden blijven voor de toekomst. Daarom wordt er altijd een herplantplicht opgelegd wanneer een kapvergunning wordt verleend om een element uit de lijst “Bomen met bijzondere waarde” te vellen. Dit verzekert dat het karakteristieke beeld van een boom voor die omgeving tot op zekere hoogte behouden blijft. De herplantplicht is gewaarborgd in artikel 4:11a lid 1 en 2 APV.

Ook als één of meerdere bomen uit de lijst “Bomen met bijzondere waarde” zonder toestemming van het college van B&W geveld of op andere wijze teniet zijn gedaan, legt het college van B&W de verplichting tot herplanten op. Uitgangspunt is dat de te herplanten boom op de locatie van de oorspronkelijke boom wordt geplaatst. Ook wordt bepaald binnen welke termijn de opgelegde herplantplicht moet worden uitgevoerd en binnen welke termijn en op welke wijze niet geslaagde beplanting, voortkomend uit de herplantplicht, moet worden vervangen.

Bij het herplanten moet gestreefd worden naar een zo veel mogelijk identieke boom qua soort en grootte, waarbij een minimale maat van 20-25 cm gehanteerd wordt. Dit wordt naar redelijkheid en billijkheid vastgesteld door het college.

De kosten van de herplant komen bij aantoonbaar onzorgvuldig handelen ten laste van de eigenaar.

Vrijstelling herplantplicht

Er kan ontheffing aangevraagd worden van de herplantplicht zoals hierboven omschreven staat. Redenen van het college van B&W om vrijstelling te verlenen, zijn:

- een zwaarwegend maatschappelijk belang;
- niet te handhaven standplaats (hierbij moet er tevens geen mogelijkheid zijn tot het aanwijzen van een andere standplaats op hetzelfde terrein en mag de eigenaar niet zelf de veroorzaker of belanghebbende zijn van de niet te handhaven standplaats);
- een boom die geveld is om een laanstructuur of bosperceel te optimaliseren.³
- wijziging van de bestemming van het perceel.

5.5 Schaderegeling

Als zonder toestemming van het college van B&W, een gemeentelijke “Boom met een bijzondere waarde” teniet is gedaan of is beschadigd, dient de overtreder de schade aangericht door het te gronde richten van de houtopstand te vergoeden. Middels een (privaatrechterlijke) aansprakelijkheidsstelling zal de waarde (*zie ook begrippenlijst*) van de tenietgedane en beschadigde houtopstand bij de overtreder in rekening worden gebracht. Wanneer er sprake is van beschadigingen aan de boom wordt de waardevermindering van de boom in rekening gebracht. De

³ Wanneer een vergunning is verleend tot het vellen van een boom bijzondere waarde binnen een laanstructuur of bosperceel ten behoeve van de ontwikkeling hiervan, hoeft op deze plaats geen jonge boom teruggeplaatst worden. Om de ingreep effect te laten hebben is het juist van belang dat de ontstane ruimte open blijft.

waarde(vermindering) van de houtopstand wordt bepaald door een erkend boomtaxateur. Als taxatiemethode worden de meest recente richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen en houtige gewassen (NVTB) gebruikt.

Het geld van de schadevergoedingen zal worden gebruikt voor de reconstructie van bomen met bijzondere waarde, zoals standplaatsverbetering of herstelwerkzaamheden.

5.6 Eigendomsoverdracht

Percelen wisselen regelmatig van eigenaar. Om nieuwe eigenaren de mogelijkheid te bieden te kunnen controleren of op hun perceel een boom met een bijzondere waarde voorkomt, zal de lijst 'Bomen met bijzondere waarde' op internet gepubliceerd worden. Door de algemene bekendheid die hierdoor ontstaat, kunnen ook omwonenden de nieuwe eigenaar erop wijzen dat hij/zij in het bezit is van een boom met een bijzondere waarde. Zodoende kan ook sociale controle een middel zijn om de bomen te beschermen.

In een brief naar de eigenaren zal de verplichting opgenomen worden bij wisseling van eigenaar de nieuwe eigenaar op de hoogte te stellen van de aanwezigheid van een boom met een bijzondere waarde op het perceel.

Doordat de bomen niet als officiële monumenten zijn opgenomen, is registratie via het kadaster niet mogelijk gebleken.

5.7 Opname in procedures

Het vaststellen van een volledige lijst "Bomen met bijzondere waarde" is een eerste stap in de bescherming van de waardevolle bomen in de gemeente Houten. Daarnaast is het van groot belang dat iedere betrokken partij binnen de gemeente rekening houdt met de bomen uit de lijst. Voorafgaand aan verschillende beslissingen dient eerst te worden gekeken naar het effect op de bomen uit de lijst "Bomen met bijzondere waarde".

Bestemmingswijziging of omgevingsvergunning

Bij een bestemmingswijziging of bouwaanvraag dient gekeken te worden of er zich elementen uit de lijst "Bomen met bijzondere waarde" op of rond het te bebouwen perceel bevinden. Het is van groot belang dat in de procedure van een vergunningverlening wordt gekeken naar het effect op de bomen uit de lijst en/of de consequenties voor een eventuele vergunning of bestemmingswijziging. Een verdere uitwerking met betrekking tot vergunningen en "Bomen met bijzondere waarde" is omschreven onder het kopje 'Boom effect analyse' (zie hieronder).

Boom effect analyse (zie ook begrippenlijst).

Ingrepen zoals nieuwbouw, weg- of graafwerkzaamheden of overige herinrichtingen brengen vaak nadelige effecten voor bomen met zich mee. Er dient in een vroeg stadium rekening gehouden te worden met deze nadelige effecten. Alleen dan kunnen er tijdig maatregelen of voorzieningen getroffen worden om deze te voorkomen. Een Boom Effect Analyse (BEA) voorziet in een gestandaardiseerde beoordeling van de gevolgen van de werkzaamheden op de bomen. Ook worden eventueel alternatieven aangedragen.

Handhaving

Om toe te zien op naleving van de beleidsregels en hiermee de beschermde status van de bomen binnen de lijst "Bomen met bijzondere waarde" te waarborgen, zal minimaal eens per twee jaar een controleronde door de unit wijkbeheer van de afdeling Openbare Werken gedaan worden langs de bomen die op de lijst staan. De eigenaren worden bij constatering of een vermoeden van ziekte of gebreken hiervan op de hoogte gebracht.

Ook kan het voorkomen dat door ongewenste kap bomen verdwijnen. Mocht blijken dat er bomen gekapt zijn, zonder dat de gemeente daarvan op de hoogte is gesteld, dan kan alsnog de eigenaar een herplantplicht opgelegd worden, zoals die eerder in dit hoofdstuk is beschreven.

Bij constatering van vellen van een boom met een bijzondere waarde zonder vergunning, zal ter veiligstelling van de feiten een rapport opgemaakt worden.

5.8 Updates

De lijst "Bomen met bijzondere waarde" moet gezien worden als een dynamische lijst waar, door natuurlijk verloop, bomen van kunnen verdwijnen. Ook kunnen met het verstrijken van de tijd bomen gaan voldoen aan de gestelde criteria. Om deze bomen op te kunnen nemen in de lijst "Bomen met

bijzondere waarde” is het noodzakelijk een regelmatige herinventarisatie uit te voeren. Een frequentie van eens in de 5 jaar wordt aanbevolen. Tijdens deze herinventarisatie dient enkel onderzoek verricht te worden naar nieuw toe te voegen bomen met een bijzondere waarde.

Aan bewoners wordt ook de mogelijkheid geboden bijzondere bomen aan te melden. De bomendeskundige van de gemeente Houten controleert of de boom daadwerkelijk een bijzondere waarde vertegenwoordigt en opgenomen kan worden in de lijst. Het publieke karakter van de lijst wordt hiermee versterkt.

Als er een nieuwe boom in aanmerking komt om in de lijst opgenomen te worden, dan zal de eigenaar hiervan schriftelijk op de hoogte worden gebracht met de bijbehorende bezwaar- en beroepsprocedure. Zie ook hoofdstuk 7.3.

6 Beheermaatregelen en -kosten

Om de bomen die opgenomen zijn in de lijst in een zo goed mogelijke conditie te laten verkeren en ook de veiligheid van de omgeving te waarborgen is het belangrijk deze bomen goed te onderhouden. In de lijst "Bomen met bijzondere waarde" wordt onderscheid gemaakt in vier beheergroepen: opgaande bomen-, leibomen-, knotbomen- en bospercelen. Deze groepen vragen elk om een andere vorm van beheer. De uit te voeren beheermaatregelen voor de particuliere bomen met een bijzondere waarde als wel een raming van de kosten die hiermee gemoeid zijn, worden in dit hoofdstuk beschreven.

6.1 Beheergroepen

Binnen de gemeente wordt onderscheid gemaakt in reguliere bomen en bomen met een bijzondere waarde. Reguliere bomen die op gemeentegrond staan, zijn opgenomen in het Bomenbeheerplan.

De lijst "Bomen met bijzondere waarde" is opgesteld als aanvulling op het bestaande bomenbeheerplan en bevat zowel gemeentelijke als particuliere bomen.

Het beheer zoals omschreven in dit hoofdstuk geldt alleen voor de particuliere bomen met een bijzondere waarde. Onderhoudskosten aan gemeentelijke bomen uit de lijst "Bomen met bijzondere waarde" zijn opgenomen in de begroting van het bomenbeheerplan.

De lijst "Bomen met bijzondere waarde" wordt opgedeeld in 4 beheergroepen:

- Opgaande bomen;
- Knotbomen;
- Leibomen;
- Bospercelen.

Deze groepen vragen elk om een andere vorm van beheer. Hieronder volgt een beschrijving van elke beheergroep apart.

Opgaande bomen

Onder opgaande bomen worden bomen verstaan die vrijwel altijd een doorgaande stam en een natuurlijke kroonvorm hebben. De opgaande bomen uit de lijst 'Bomen met bijzondere waarde' hebben op een enkele uitzondering na, allemaal een leeftijd hoger dan 50 jaar.

Knotbomen

Knotbomen zijn bomen die gemiddeld op een hoogte tussen de 1,5 en 2,5 meter teruggesnoeid worden. Het beeld dat hierbij ontstaat, is een korte opgaande stam met hierop een groot aantal uitschietende takken.

Leibomen

Leibomen bestaan uit één verticale stam waaruit twee of meer horizontale gesteltakken zijn geleid. Leibomen bereiken in de meeste gevallen een hoogte tussen de 5 en 8 meter. De lengte van de gesteltakken varieert van 1,5 tot 5 meter.

Bospercelen

Onder een bosperceel wordt verstaan: een terrein bedekt met bomen, struiken en kruiden waarin de bomen aspectbepalend zijn en die samen een levensgemeenschap vormen.

6.2 Soorten onderhoud

Er wordt onderscheid gemaakt in drie soorten onderhoud:

- regulier onderhoud;
- specialistisch onderhoud;
- achterstallig onderhoud; (*zie ook begrippenlijst*)

Naast deze drie vormen van onderhoud wordt er een periodiek terugkerende VTA controle uitgevoerd (zie paragraaf 6.3).

Voor deze indeling is gekozen omdat elke beheergroep om een andere vorm van onderhoud vraagt. Voor elke vorm van onderhoud is hieronder ook weergegeven hoe de kostenverdeling tussen de

eigenaar en de gemeente is geregeld. Bij bomen op schoolpleinen en kerkterreinen die openbaar toegankelijk zijn, zijn de onderhoudskosten volledig voor de gemeente Houten.

Regulier onderhoud

Onder regulier onderhoud worden alle werkzaamheden verstaan waarbij geen hoogwerker of klimlijn benodigd is, bijvoorbeeld: knotten van knotwilgen, het snoeien van 1-jarig lot van een leilinde en het verwijderen van stamopschot bij opgaande bomen. Bij regulier onderhoud wordt ervan uitgegaan dat de eigenaar dit zelf uitvoert of laat uitvoeren.

Specialistisch onderhoud

Onder specialistisch onderhoud wordt onderhoud verstaan wat uitgevoerd moet worden door een professioneel boomverzorger. Hierbij kan gedacht worden aan het uitvoeren van kroonreductie of het verwijderen van dood hout. Ook werkzaamheden zoals het aanbrengen van kroonverankeringen, bestrijden van ziektes en plagen, wondbehandelingen en groeiplaatsverbetering vallen hieronder. In het geval van specialistisch onderhoud wordt een derde partij ingeschakeld om het werk uit te laten voeren.

Achterstallig onderhoud

Met ingang van 2011 is al het achterstallige onderhoud weggewerkt. De bomen worden momenteel via het normale beheer in stand gehouden.

6.3 VTA controles

Om de conditie van de boom te waarborgen en in kaart te brengen dient een VTA controle uitgevoerd te worden. De VTA controles bij particuliere bomen worden op initiatief van de eigenaar door een onafhankelijke en erkende boomverzorger uitgevoerd. Op deze manier is er een grote mate van objectiviteit bij het advies over mogelijk uit te voeren onderhoudswerkzaamheden en is voor de eigenaar inzichtelijk hoe de conditie van de boom is.

De VTA controle dient ook als detectie-instrument voor te nemen beheermaatregelen. Uit de VTA controle komen werkzaamheden naar voren die genomen moeten worden om de conditie en veiligheid van de boom te verbeteren. Wanneer een gebrek of snoeiachterstand wordt geconstateerd tijdens de VTA is dit de aanleiding om maatregelen te treffen.

Wanneer uit de VTA gebreken naar voren komen die niet meteen kunnen worden vertaald in onderhoudswerkzaamheden, moeten deze verder worden onderzocht. Dit dient te gebeuren door middel van een nader onderzoek door een onafhankelijke en erkende boomverzorger.

6.4 Kostenregeling

De bomen uit de lijst "Bomen met een bijzondere waarde" hebben door hun bijzondere eigenschap(pen) ook een maatschappelijke waarde en bepalen mede het groene gezicht van Houten. Omdat de gemeente vindt dat zij een medeverantwoordelijkheid heeft in het in stand houden van particuliere "Bomen met bijzondere waarde" betaalt zij een deel van het onderhoud en komt daarmee de eigenaren tegemoet. De verdeling van de kosten staat in Tabel 6.1 weergegeven.

Onderhoudssoort	Kostenregeling	Opmerking
Regulier	100% eigenaar	Zie onderstaande voorwaarden.
Specialistisch	50% eigenaar, 50% gemeente	Bij opgaande bomen vergoedt de gemeente max. € 225,-. Zie verder onderstaande voorwaarden.
Achterstallig	50% eigenaar, 50% gemeente	Enmalige regeling, bij 2 ^e keer geheel voor rekening van eigenaar, mits er geen wisseling van eigenaar heeft plaatsgevonden. Zie verder onderstaande voorwaarden.
VTA controle	100% gemeente	Zie onderstaande voorwaarden.

Tabel 6.1 Kostenregeling per onderhoudssoort

Voorwaarden bij kostenregeling

- De bijdrage wordt slechts verleend indien de begroting van de kosten van de te nemen maatregelen vooraf door de boomdeskundige van de gemeente is goedgekeurd.
- De kostenbegroting dient te zijn opgesteld door een deskundig boomverzorgingsbedrijf.
- Met de werkzaamheden mag pas een begin worden gemaakt nadat de bijdrage is toegekend.
- De bijdrage wordt slechts verleend voor zover de op de gemeentebegroting van het lopende jaar daarvoor uitgetrokken gelden toereikend zijn en worden in volgorde van binnenkomst afgehandeld.
- De bijdrage wordt verleend onder de voorwaarden dat:
 - a. de maatregelen worden uitgevoerd door een deskundig boomverzorgingsbedrijf;
 - b. de maatregelen binnen 9 maanden na de subsidietoekenning worden uitgevoerd;
 - c. de boom of groep bomen na het uitvoeren van de maatregelen naar behoren in stand wordt gehouden.
- De gemeente kan aan het verlenen van de bijdrage nadere voorwaarden verbinden.
- De bijdrage wordt uitbetaald nadat is gebleken:
 - a. dat de maatregelen naar behoren zijn uitgevoerd;
 - b. de rekening van het boomverzorgingsbedrijf is overlegd.
- Voor dezelfde boom of groep bomen kan een bijdrage slechts 1x in de 3 jaar worden toegekend.

6.5 Onderhoud per beheergroep

Onderstaand wordt het onderhoud per beheergroep beschreven.

Onderhoud opgaande bomen

Door deze relatief hoge leeftijd heeft de boom zijn eindbeeld al bereikt, waardoor alleen sprake is van onderhoudssnoei. Het regulier onderhoud van deze bomen beperkt zich over het algemeen tot het verwijderen van eventueel aanwezig stamopschot. Het overige onderhoud (grootste deel) wordt als specialistisch beschouwd. De onderhoudswerkzaamheden zullen in vrijwel alle gevallen voortkomen uit de VTA controles.

Onderhoud knotbomen

Het beheer van knotbomen bestaat in tegenstelling tot de andere beheergroepen vrijwel enkel uit regulier onderhoud, zoals het terug snoeien van jonge en sterk groeiende scheuten. Dit moet 1 keer in de twee à drie jaar worden uitgevoerd, waardoor deze bomen een maximale hoogte bereiken van ongeveer 7 meter. Verder is deze boomgroep weinig gevoelig voor ziekten en plagen.

Onderhoud leibomen

Het regulier onderhoud bij leibomen bestaat uit het terugnemen van 1 jarig lot tot op de gesteltakken. Dit dient in elk najaar plaats te vinden. Ook is het mogelijk de leibomen ieder jaar te scheren, waarbij echter geen afbreuk aan de originele vorm van de leiboom mag plaatsvinden. Onder specialistisch onderhoud valt: het leiden van de boom in de jeugdfase, snoei aan gesteltakken, bestrijden van ziekten en plagen, ingrepen ten bate van stabiliteit en groeiplaatsverbetering. Het aandeel specialistisch onderhoud tegenover regulier onderhoud binnen deze beheergroep is relatief gering.

Onderhoud bospercelen

Afhankelijk van het eindbeeld van het bos wordt het onderhoudsregiem bepaald. Over het algemeen is het vooral belangrijk te bepalen welke boomsoorten gewenst zijn en het beheer hier vervolgens op af te stemmen. Accentverschillen kunnen zitten in het wel of niet ecologisch beheren van het bos. De bospercelen, opgenomen in de lijst "Bomen met bijzondere waarde", vertegenwoordigen in veel gevallen grote ecologische waarde en dienen ook op deze manier onderhouden te worden. Dit betekent dat ingrepen tot een minimum beperkt moeten worden, dode bomen niet verwijderd worden en onderbeplanting vrijuit mag groeien. Regulier onderhoud komt in bospercelen niet of nauwelijks voor. Specialistisch onderhoud bestaat onder andere uit het verwijderen van overhangende takken of bomen langs paden.

In bossen die niet ecologisch beheerd worden, komt vaker specialistisch onderhoud voor. Het snoeien van de kruin behoort hier wel tot de onderhoudsmaatregelen. Evenals het verwijderen van natuurlijk geveld bomen en aanplant van jonge exemplaren. Ook het dunnen van struweel en bomen die het karakter van het bos negatief beïnvloeden, behoort tot specialistisch onderhoud.

Bomen waarbij een verhoogd risico voor de omgeving wordt geconstateerd en hierdoor een reëel gevaar vormen voor bijvoorbeeld omwonenden, worden gesnoeid of geveld.

6.6 Kostenraming van het onderhoud per beheergroep

Aantal bomen per beheergroep

Zoals eerder is aangegeven, vraagt iedere boomgroep een specifieke vorm van onderhoud. Door de verschillende kostenregelingen per onderhoudssoort zijn de kosten voor de gemeente per beheergroep zeer verschillend. In de volgende paragrafen wordt een kostenraming per beheergroep weergegeven. De percentages en onderhoudskosten zijn aannames gestaafd op kengetallen uit het verleden. In deze kostenraming zijn enkel bomen met een particuliere eigenaar opgenomen.

In onderstaande tabellen is het aantal bomen uit de lijst 'Bomen met bijzondere waarde' weergegeven. De bomen zijn onderverdeeld in beheergroep per wijkcluster en gesplitst in gemeentelijk en particulier eigendom.

"Bomen met bijzondere waarde"								
	Buitengebied	N-O	N-W	Z-O	Z-W	Totaal	Gemeentelijk	Particulier
Opgaande bomen						959	441	518
Knotbomen						1056	245	811
Leibomen						226	26	200
Totaal						2241	712	1529

Bospercelen	4	0	0	0	0	4	0	4
--------------------	---	---	---	---	---	----------	---	---

Tabel 6.2 Aantal "Bomen met bijzondere waarde" per wijkcluster en gesplitst naar gemeentelijke en particuliere bomen.

Kostenraming opgaande bomen

De onderhoudswerkzaamheden bij opgaande bomen bestaan voor een groot gedeelte uit specialistische werkzaamheden. Deze werkzaamheden zullen deels (50%) door de gemeente worden vergoed. De kosten in deze kostenraming betreffen enkel de door de gemeente te vergoeden kosten. In de lijst bevinden zich 518 opgaande bomen met een particuliere eigenaar. Bij deze bomen wordt er vanuit gegaan dat er jaarlijks gemiddeld 10% van het totale bomenbestand specialistisch onderhoud vraagt. De kosten voor dit onderhoud kunnen erg variëren. Een specialistische ingreep waarbij bijvoorbeeld enkel dood hout verwijderd dient te worden, brengt veel minder kosten met zich mee dan een ingreep waarbij een hele kroonreductie nodig is. Een onderhoudsbeurt bij een opgaande boom kost gemiddeld ca. € 450 per boom. De gemeente vergoedt hiervan € 225.

Hierdoor ontstaat de volgende berekening: 518 (aantal bomen) x 10% (aantal te snoeien bomen per jaar) x € 225 = € 11.700 per jaar aan onderhoudskosten. Deze kosten zijn in Tabel 6.3 weergegeven.

Onderhoudskosten opgaande bomen					
Jaar	Totaal aantal bomen	Te snoeien %	Aantal	Kosten per boom	Totale kosten
2012	518	10	52	€ 225	€ 11.700

Tabel 6.3 Kostenberekening particuliere opgaande bomen in lijst "Bomen met bijzondere waarde" op jaarbasis

Kostenraming knotbomen

Bij deze beheergroep beperken de onderhoudswerkzaamheden zich enkel tot het regulier onderhoud. Het plaatsen van bijvoorbeeld een kroonverankering of snoei van dood hout is niet van toepassing, waardoor geen extra kosten benodigd zijn.

Kostenraming leibomen

Bij leibomen zijn, naast reguliere onderhoudswerkzaamheden, enkele specialistische onderhoudswerkzaamheden benodigd. Hierbij gaat het om het inkorten van oude armen, het verwijderen van aangetaste gesteltakken of het bestrijden van ziekten en plagen.

Uit de inventarisatie is naar voren gekomen dat binnen deze beheergroep relatief veel oudere bomen zijn. Het regulier onderhoud bij deze bomen wordt in de meeste gevallen keurig bijgehouden. In het verleden is er bij deze bomen daarom ook niet of nauwelijks specialistisch onderhoud uitgevoerd. Wij gaan er vanuit dat dit in de toekomst zo blijft.

In deze beheergroep bevinden zich 200 leibomen met een particuliere eigenaar. Bij deze bomen wordt er vanuit gegaan dat er jaarlijks gemiddeld 7% (ervaringscijfer) van het totale bomenbestand specialistisch onderhoud vraagt. De gemiddelde kosten voor een onderhoudsbeurt zijn geraamd op € 180 per boom. De helft hiervan (€ 90) wordt door de gemeente vergoed.

Hierdoor ontstaat er de volgende berekening: 200 (aantal bomen) x 7% (aantal te snoeien bomen per jaar) x € 90 = € 1260 per jaar aan onderhoudskosten.

Deze kosten zijn in onderstaande tabel 6.4 weergegeven.

Onderhoudskosten leibomen					
Jaar	Totaal aantal bomen	Te snoeien %	Aantal	Kosten per boom	Totale kosten
2012	200	7	14	€ 90	€ 1.260

Tabel 6.4 Kostenberekening particuliere leibomen in lijst "Bomen met bijzondere waarde" op jaarbasis

Kostenraming bospercelen

Omdat alleen bomen met een bijzondere waarde kapvergunningplichtig zijn, is er voor gekozen om enkele bospercelen in zijn geheel als bomen bijzondere waarde aan te merken. Dit om het bosperceel als object te beschermen.

Er zijn 3 particuliere bospercelen die opgenomen zijn in de lijst "Bomen met bijzondere waarde". Twee bospercelen aan de Wickenburgseweg in 't Goy zijn door de particuliere eigenaren gedeeltelijk opengesteld voor wandelaars in overleg met de landschapscoördinator van de gemeente Houten. Door het bosperceel is een wandelpad aangelegd met subsidie van de gemeente Houten. Dit pad is toegankelijk voor recreanten. Hiervan is ook een overeenkomst opgesteld.

De bomen langs het wandelpad worden op verzoek door een externe deskundige gecontroleerd en de hieruit voortkomende werkzaamheden worden uitgevoerd. Het gaat hier met name om specialistisch onderhoud. De zorgplicht van de bomen blijft bij de eigenaar.

Een derde bosperceel bevindt zich aan de Oudwulfseweg en is niet voor recreanten toegankelijk.

Op jaarbasis vergoedt de gemeente € 4000,- van de totale kosten voor bospercelen. Deze kosten zijn in onderstaande tabel 6.5 weergegeven.

Onderhoudskosten bospercelen		
Jaar	Totaal aantal bospercelen	Totale kosten
2012	4	€ 4.000

Tabel 6.5 Kostenberekening particuliere bospercelen in lijst "Bomen met bijzondere waarde" op jaarbasis

6.7 Kostenraming VTA controles

Om eigenaren zoveel mogelijk tegemoet te komen in het laten controleren van hun boom met een bijzondere waarde vergoedt de gemeente deze werkzaamheden voor 100% (zie de kostenregeling in paragraaf 6.4). Deze vergoeding wordt echter slechts verleend voor zover de op de gemeentebegroting van het lopende jaar daarvoor uitgetrokken gelden toereikend zijn en worden in volgorde van binnenkomst afgehandeld.

Dat betekent dat het verschil tussen de totale begrote onderhoudskosten en het totale budget de kosten zijn die kunnen worden uitgekeerd aan boomeigenaren die een VTA controle hebben laten uitvoeren. Voor een overzicht hiervan verwijzen we naar Tabel 6.6.

6.8 Kostenraming totale lijst

Nu alle kosten per beheergroep zijn bepaald, kan een totaaloverzicht van alle onderhoudskosten gemaakt worden. In Tabel 6.6 is dit overzicht weergegeven. Uitgangspunt bij de berekening van de totale kosten is het in de begroting 2012 opgenomen jaarlijkse budget voor de lijst bomen met bijzondere waarde van € 29.836. (De structurele ombuiging van € 7.000 is vastgesteld op en verwerkt in dit budget (FCL 655214). Een en ander wordt structureel binnen het bestaande budget afgewikkeld.

Omdat het hier om een kostenraming gaat, kan het voorkomen dat de werkelijk gemaakte kosten voor het onderhoud van particuliere bomen met een bijzondere waarde kan verschillen van de begrote kosten zoals weergegeven in Tabel 6.6. Als de onderhoudskosten voor opgaande bomen, leibomen en bospercelen hoger uitvallen dan begroot, zal dit ten koste gaan van het budget voor VTA controles. Hierdoor zullen de totale onderhoudskosten voor particuliere bomen met een bijzondere waarde, behoudens onvoorziene omstandigheden, geen overschrijding van het budget tot gevolg hebben.

Onderhoudskosten Totaal							
Jaar	Opgaande bomen	Leibomen	Bos-percelen	Subtotaal onderhoudskosten	10% onvoorzien	VTA	Totale kosten
2012	€ 11.700	€ 1.260	€ 4.000	€ 16.960	€ 1.696	€ 11.180	€ 29.836

Tabel 6.6 Kostenberekening totale onderhoudskosten particuliere bomen in lijst "Bomen met bijzondere waarde" op jaarbasis

Met een gemiddelde kostprijs van € 30,- per VTA-controle betekent dat dat er voor maximaal 372 bomen per jaar een vergoeding voor de VTA controle gedaan kan worden.

7 Communicatie

7.1 Participatie

Het beleidsplan en de lijst ‘bomen met bijzondere waarde’ is besproken met de milieuwerkgroep Houten. Zij heeft aangegeven erg blij te zijn dat de beleidsmatige afwegingen zijn vastgelegd in een beleidsplan en is verheugd dat de gemeente de bescherming van bijzondere bomen serieus oppakt.

7.2 Interne communicatie

Om een boom met een bijzondere waarde daadwerkelijk de extra bescherming te bieden die hij verdient, is het van belang dat alle partijen met de monumentale status van de boom bekend zijn. Het beleidsplan en de lijst zullen toegelicht worden aan de belanghebbende afdelingen.

7.3 Communicatie richting particuliere eigenaren

Alle particuliere eigenaren van een boom met een bijzondere waarde zullen op de hoogte gesteld worden van het nieuwe beleid en de nieuwe lijst. Dit zal gebeuren door middel van een brief waarin staat aangegeven dat de eigenaar een boom in zijn bezit heeft die is opgenomen in de lijst “Bomen met bijzondere waarde”. In deze brief worden ook de rechten en plichten die hieraan verbonden zijn aangegeven, evenals de bezwaar- en beroepsprocedure.

Ook bieden we in deze brief de eigenaren de mogelijkheid om contact met de gemeente op te nemen voor een mondelinge toelichting op het besluit. Als mensen hier behoefte aan hebben, is een bezoek aan huis ook mogelijk. In een gesprek kunnen dan de vragen van de eigenaar beantwoord worden.

Bij een eventuele bezwaar- en beroepsprocedure tegen het opnemen van een boom op de lijst blijft de beschermde status van de boom van kracht tot het beroep door de rechter gegrond is verklaard.

Ook de eigenaren waarvan hun boom verwijderd is uit de lijst ‘Bomen met bijzondere waarde’, zullen hiervan schriftelijk op de hoogte worden gesteld. Ook zij hebben de mogelijkheid een bezwaar- en beroepsprocedure te starten.

7.4 Publiciteit

Na vaststelling van de lijst “Bomen met bijzondere waarde” zal deze gepubliceerd worden om inwoners van Houten hiervan op de hoogte te stellen. Een openbaar toegankelijke lijst geeft burgers de mogelijkheid zelf te bekijken welke bomen in de gemeente een bijzondere status hebben en waarom. Hierdoor zal de betrokkenheid van burgers bij de bomen van de lijst ook vergroot worden.

Publicatie van de lijst en/of het beleid is mogelijk door middel van de volgende instrumenten:

- *Website gemeente Houten*
De lijst “Bomen met bijzondere waarde” zal op de website van de gemeente Houten geplaatst worden. Ook de geldende criteria worden hierin meegenomen.
- *Overheid.nl*
In verband met de Wet elektronische bekendmaking wordt sinds 1 januari 2011 de Houtense regelgeving gepubliceerd op www.overheid.nl.
- *Poster/folder*
Door middel van een poster/folder zal kort uitleg gegeven worden over de achtergronden van de lijst en zullen de meest karakteristieke en in het oog springende bomen aangegeven worden. De mogelijkheden om hier een fiets/wandelroute aan te koppelen zullen worden onderzocht.
- *Krant*
Via een artikel in Houten Actueel zullen de bewoners op de hoogte gebracht worden van het nieuwe beleid en de geactualiseerde lijst en gewezen worden op de mogelijkheden om dit in te zien.

8 Literatuurlijst

Boeken en rapporten

- Atsma, J. & Velt, Y. in 't (1999, 2e druk). *Stadsbomen Vademecum 2: Groeiplaats en aanplant*. Arnhem: IPC Groene Ruimte.
- Berg, E. e.a. (2002). *Van den Berg over Bomen*. Sint-Oedenrode: Boomkwekerij Gebr. Van den Berk B.V.
- Diks, J. (2006) *Bomenbeleidsplan 'bijzondere' bomen in Berkelland*. Gemeente Berkelland.
- Elsland, M. van (2004) *Zicht op bomen, beleid rond de lusten en lasten*. Utrecht: Bomenstichting.
- Janson, T.J.M. (2006) *Stadsbomen Vademecum 4: Boomsoorten en gebruikswaarde*. Arnhem: IPC Groene Ruimte.
- Koot, E. e.a. (2007) *Model Bomenverordening*. Bomenstichting. (cd-rom)
- Koot, E. & Visser, B. (2003) *Bomen Effecten Analyse*. Bomenstichting.
- (2002) *Landschapsbeleidsplan Gemeente Houten*. Houten: gemeente Houten.
- (1998) *Licht op groen, het groenbeheer in Houten*. Houten: gemeente Houten.
- Nell, C.J. e.a. (2004) *Groenbeheer gemeente Houten*. Utrecht: Grontmij.
- Nell, C.J. e.a. (2004) *Groenbeheer gemeente Houten, voor de periode 2003-2030*. Utrecht: Grontmij.
- Siemens, R.M. (1996) *Licht op groen! Kwaliteit en kosten van het groenbeheer in Houten*. Wageningen: Nieuwland advies.
- Visser, B.M. (2009, 6^e druk) *Bomen en wet*. Utrecht.

Internet

- Gemeente Houten : www.houten.nl
- Bomenstichting : www.bomenstichting.nl
- Gemeente Utrecht : www.utrecht.nl

9 Begrippenlijst

Achterstallig onderhoud

Hieronder wordt het onderhoud verstaan wat benodigd is om een boom met een achterstallig of verwaarloosd beeld en/ of conditie naar een normaal, acceptabel beeld te brengen.

Boom

Een houtachtig, opgaand gewas met een dwarsdoorsnede van de stam van minimaal 10 centimeter op 1,3 meter hoogte boven het maaiveld. Indien het betreft houtopstand in privaat eigendom, geldt in afwijking van het in vorige zin bepaalde een dwarsdoorsnede van 20 centimeter op 1,3 meter hoogte. In geval van meerstammigheid geldt de dwarsdoorsnede van de dikste stam.

Boom effect analyse

Een standaard beoordeling van de gevolgen van voorgenomen bouw of herinrichting voor de houtopstand, op basis van landelijke richtlijnen van de Bomenstichting.

Boomwaarde

De monetaire waarde van een boom zoals getaxeerd volgens de meest recente richtlijnen van Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen.

Eigenaar

Zakelijk gerechtigde van de grond waarop de houtopstand zich bevindt dan wel degene die uit anderen hoofde tot het treffen van voorzieningen bevoegd is.

Houtopstand

Eén of meer bomen of boomvormers, of andere houtachtige gewassen, mogelijk onderdeel uitmakend van hakhout, een houtwal, een grotere (lint)begroeiing van heesters en struiken, een beplanting van bosplantsoen, een struweel of een haag, met een minimale dwarsdoorsnede van 10 centimeter.

Particuliere bomen

Onder particuliere bomen worden bomen verstaan die op het perceel van een bewoner, bedrijf of instelling staan. Dit zijn dus alle bomen die niet op gemeentegrond staan.

Vellen

Het verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood, ernstige beschadiging of ernstige ontsiering van de houtopstand ten gevolge kan hebben.

Onder handelingen wordt verstaan: rooien, kappen, verplanten of het snoeien van meer dan 20 procent van de kroon of het wortelgestel, met inbegrip van kandelaberen.

VTA

Visual Tree Assessment; een methode waarbij mogelijke interne gebreken ontdekt kunnen worden aan de hand van signalen aan de buitenkant van de boom. Als na grondige analyse van de uiterlijke kenmerken (groei, schimmels, scheuren, vlekken, shadebeelden, afwijkingen, enz.) een verdenking ontstaat dat de boom een verhoogd risico kan zijn, vindt verder onderzoek plaats. Bij serieuze gebreken wordt een risicoanalyse voor de omgeving van de boom opgesteld.

Bijlage A

Procesomschrijving inventarisatie lijst “Bomen met bijzondere waarde”

Globale inventarisatie

Bij de start van het project “Bomen met bijzondere waarde” begin 2008 is de toenmalige lijst geanalyseerd. Aan de hand van een uitgebreide herinventarisatie is deze lijst up-to-date gemaakt. Tijdens deze inventarisatie is ook aandacht besteed aan de lijsten van potentieel waardevolle bomen, de zogenaamde bomen met bijzondere waarde.

Door middel van een eerste globale inventarisatie is gekeken naar de fysieke aanwezigheid van de opgenomen bomen. Deze bomen zijn getoetst aan de criteria zoals omschreven in hoofdstuk 4.1. De inventarisatie leverde drie groepen op:

- bomen die voldeden aan de criteria zijn toegevoegd aan de lijst ‘bomen te behouden’;
- bomen die niet voldeden zijn toegevoegd aan de lijst ‘bomen niet te behouden’;
- bomen die niet meer op locatie aangetroffen werden, zijn geplaatst op de lijst ‘verdwenen bomen’.

Omdat bomen zich blijven ontwikkelen is tijdens de globale inventarisatie aandacht besteed aan de lijsten van potentieel waardevolle bomen. Om een volledige lijst te handhaven is het belangrijk bomen te blijven beoordelen op het predicaat bijzonder. De laatste inventarisatie dateerde uit 1999 en dat noodzaakte tot een herinventarisatie. Ook was het mogelijk dat bijzondere bomen in het verleden nog niet opgemerkt waren.

Bij alle bomen in het buitengebied is de afweging gemaakt of deze waardevol zijn of niet. Binnen de Rondweg is in samenwerking met de wijkopzichters en assistent-wijkopzichters een analyse gemaakt van het bomenbestand binnen de wijk. De potentieel waardevolle bomen zijn hieruit gefilterd en toegevoegd aan de lijst “Potentieel waardevolle bomen”.

De lijst met potentieel waardevolle bomen is na bestudering op alle punten goedgekeurd waarna is besloten deze bomen tijdens de daadwerkelijke herinventarisatie op te nemen in de lijst “Bomen met bijzondere waarde”.

Tijdens deze eerste inventarisatie zijn van alle bomen, inclusief de als potentieel waardevol aangemerkte bomen, foto’s genomen. Samen met de gegevens uit de tweede inventarisatie ontstaat er een recente versie van de lijst “Bomen met bijzondere waarde”.

Herinventarisatie

Tijdens de herinventarisatie is voorzien in een update van de gegevens en digitalisering van de hele lijst “Bomen met bijzondere waarde”.

Update

De volgende gegevens zijn op locatie geïnventariseerd:

• Wetenschappelijke naam	• Hoogte
• Nederlandse naam	• Leeftijd
• Straatcode	• Kiemjaar
• Boomnummer	• Vorm
• Locatiebeschrijving	• Redengevende beschrijving
• Aantal	• Bijzonderheden
• Stamomtrek	• Inschatting achterstallig onderhoud

Enkele gegevens zijn niet in het veld te bepalen. Uit de gemeentelijke informatiesystemen zijn eigendomsgegevens, bijbehorend adres en kadastraal nummer gegenereerd. Deze gegevens zijn inclusief een foto met winterkenmerken bijeengevoegd in een Exceltabel. Een voorbeeld hiervan is te zien in bijlage B.

Digitalisering

De locatie van elke boom bijzondere waarde is ingebracht in de dg-DIALOG beheerkaarten. Na digitalisatie zijn de gegevens over “Bomen met bijzondere waarde” beter te benaderen door verschillende afdelingen. Alle bomen in de gemeente zijn benaderbaar via de GIS-viewer en op de kaart aangegeven. Middels kleuren is zichtbaar gemaakt of het gaat om een reguliere boom of een

boom met een bijzondere waarde. Met één muisklik zijn alle gegevens van de betreffende boom op te vragen.

Methode gegevensverwerking

Bomen in gemeentelijk eigendom

Alle gemeentelijke bomen hadden voor aanvang van het project “Bomen bijzondere waarde” al een locatie in de dg-DIALOG beheerkaarten. Bomen uit de lijst “Bomen met bijzondere waarde” in gemeentelijk eigendom stonden als reguliere bomen in het systeem. Met behulp van de pencomputer zijn reguliere bomen die voldeden aan minstens twee van de criteria gewijzigd in bomen met een bijzondere waarde. Ook is het aanlegjaar in veel gevallen aangepast.

Nieuw toe te voegen bomen

Tijdens de herinventarisatie heeft elke boom met een bijzondere waarde op particulier gebied, digitaal een locatie toegewezen gekregen met behulp van een pencomputer. In het veld is gekeken waar de boom zich bevindt waarna op de digitale beheerkaart een punt is geplaatst. Aan dit punt zijn de in te voeren gegevens toegevoegd in dg-DIALOG.

Beheergroepen

De bomen binnen de lijst “Bomen met bijzondere waarde” zijn verdeeld in 9 verschillende beheergroepen. Binnen de vier hoofdgroepen: vrij opgaande bomen, knotbomen, leibomen en bospercelen is onderscheid gemaakt in standplaatsen: boom in gras, boom in beplanting en boom in verharding. De codering van deze beheergroepen staat weergegeven in onderstaande tabel 4.1. Bospercelen zijn niet voorzien van een beheergroepcode, omdat deze niet in het beheersysteem zijn opgenomen.

Beheergroepcodes “Bomen met bijzondere waarde”	
BMBG	BBW in gras
BMBB	BBW in beplanting
BMBV	BBW in verharding
BMLG	BBW leiboom in gras
BMLB	BBW leiboom in beplanting
BMLV	BBW leiboom in verharding
BMKG	BBW knotboom in gras
BMKB	BBW knotboom in beplanting
BMKV	BBW knotboom in verharding

Tabel A Beheergroepcodes

Kwaliteit

Tijdens de inventarisatie is de kwaliteit van de houtopstand op een aantal locaties op afstand beoordeeld, vanwege het ontbreken van toestemming van de bewoners om hun terrein te betreden. Er is wel een kwaliteitsaanduiding toegekend per boom, waarbij onderscheid is gemaakt in: uitstekend, goed, matig en slecht.

Betekenis kwaliteitsaanduidingen in dg-DIALOG	
Uitstekend	Boom dient binnen nu en 8 jaar gecontroleerd te worden
Goed	Boom dient binnen nu en 5 jaar gecontroleerd te worden
Matig	Boom dient binnen nu en 3 jaar gecontroleerd te worden
Slecht	Boom dient binnen nu en 1 jaar gecontroleerd te worden

Tabel B Betekenis kwaliteitsaanduidingen in dg-DIALOG

Wanneer gedetailleerdere informatie over de boom nodig is, moet de uitkomst van de VTA-inspectie geraadpleegd worden. Opgemerkt wordt dat de kwaliteitsaanduiding een momentopname is en de boom door een combinatie van factoren onverwacht sneller achteruit kan gaan. Een eerdere VTA-inspectie is dan gewenst.

Resultaten

De resultaten uit de inventarisatie zijn in verschillende systemen opgenomen. Omdat de lijst via verschillende wegen wordt benaderd, is gekozen voor het bewaren van de gegevens op de hieronder genoemde wijze.

Digitale lijst "Bomen met bijzondere waarde"

Alle geïnventariseerde bomen met een bijzondere waarde zijn opgenomen in het beheersysteem dg-DIALOG. Hieruit zijn alle gegevens met betrekking tot "Bomen met bijzondere waarde" te filteren. Met het programma Impromptu kunnen lijsten van "Bomen met bijzondere waarde" gevormd worden per straat, buurt, wijk of cluster, maar ook per beheergroep.

De locaties zijn nu vastgelegd waardoor gemeentebreed rekening gehouden kan worden met "Bomen met bijzondere waarde". Het handhaven van de lijst is op deze manier eenvoudiger.

Ook zorgt de digitale locatie ervoor dat een toekomstige herinventarisatie efficiënt kan worden uitgevoerd, omdat er niet meer gezocht hoeft te worden naar de locatie.

Excellijst "Bomen met bijzondere waarde"

Voorafgaand aan de digitalisatie van de lijst "Bomen met bijzondere waarde" was sprake van een Excellijst met inventarisatiegegevens. Met het inbrengen van de gegevens in aparte Excelbestanden is de mogelijkheid vervallen om snel alle eigenaren met bijbehorende adressen te selecteren. Om bijvoorbeeld alle particuliere eigenaren een brief te kunnen sturen is het zeer wenselijk alle adresgegevens in één overzicht op te slaan. Om deze reden is gekozen voor het behouden van een dergelijke Excellijst.

"Bomen met bijzondere waarde" niet meer aanwezig tijdens inventarisatie

Tijdens het uitvoeren van de inventarisaties zijn een aantal bomen niet aangetroffen. Deze bomen waren voorheen wel als bijzonder aangemerkt maar zijn om onbekende redenen verdwenen. Hier is een lijst van samengesteld.

Bomen geschrapt uit lijst "Bomen met bijzondere waarde"

Deze lijst omvat groenelementen die om uiteenlopende redenen niet voldoen aan de criteria van "Bomen met bijzondere waarde" maar wellicht door een andere bril bekeken wel een grote waarde vertegenwoordigen.

Bijlage B

Voorbeeldpagina uit Lijst “Bomen met bijzondere waarde”

Lijstnummer	120
Straatcode + boomnummers	02520 b 215 t/m 217
Locatie + Kadastrale code	Kanaaldijk-zuid 5 / K 9
Plaats	Schalkwijk
Wetenschappelijke naam	Tilia cordata
Nederlandse naam	Winterlinde
Locatieomschrijving	
Aantal	3
Stamomstrek	
Hoogte in meters	6
Leeftijd in jaren	79
Plant/Kiem jaar	1932
Vorm	Leiboom
Eigenaar	
Adres	
Redengevende beschrijving*	3-4-5
Bijzonderheden	

Foto maart 2008 datum laatste wijziging: mei 2011

Datum foto mei 2011

* 1= Natuurw aarde

2= Landschappelijke w aarde

3= Waarde voor stads- en dorpschoon

4= Beeldbepalende w aarde

5= Cultuurhistorische w aarde

6= Waarde voor de leefbaarheid

Bijlage C

Artikelen uit de APV

Artikel 4:10 Begripsbepalingen

1. In deze afdeling wordt verstaan onder:
 - a. houtopstand: hakhout, een houtwal of één of meer bomen;
 - b. hakhout: één of meer bomen die na te zijn geveld, opnieuw op de stronk uitlopen.
2. In deze afdeling wordt onder vellen mede verstaan: rooien, met inbegrip van verplanten, alsmede het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van houtopstand ten gevolge kunnen hebben.

Artikel 4:11 Omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstanden

1. Het is verboden zonder vergunning van het bevoegd gezag de houtopstanden te vellen of te doen vellen die staan vermeld op de lijst Bomen met bijzondere waarde.
2. De vergunning kan worden geweigerd op grond van:
 - a. de natuurwaarde van de houtopstand;
 - b. de landschappelijke waarde van de houtopstand;
 - c. de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpschoon;
 - d. de beeldbepalende waarde van de houtopstand;
 - e. de cultuurhistorische waarde van de houtopstand;
 - f. de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand;
3. Het bevoegd gezag kan een herplantplicht opleggen onder nader bij de vergunning te stellen voorschriften.

Artikel 4:11a Herplant/instandhoudingsplicht

1. Indien een houtopstand waarop het verbod tot vellen als bedoeld in deze afdeling van toepassing is, zonder vergunning van het college is geveld, dan wel op andere wijze teniet is gegaan, kan het college aan de zakelijk gerechtigde van de grond waarop zich de houtopstand bevond dan wel aan degene die uit anderen hoofde tot het treffen van voorzieningen bevoegd is, de verplichting opleggen te herbeplanten overeenkomstig de door hem te geven aanwijzingen binnen een door hem te stellen termijn.
2. Wordt een verplichting als bedoeld in het eerste lid opgelegd, dan kan daarbij worden bepaald binnen welke termijn na de herbeplanting en op welke wijze niet geslaagde beplanting moet worden vervangen.
3. Indien houtopstand waarop het verbod tot vellen als bedoeld in deze afdeling van toepassing is in het voortbestaan ernstig wordt bedreigd, kan het college aan de zakelijk gerechtigde van de grond waarop zich de houtopstand bevindt dan wel aan degene die uit anderen hoofde tot het treffen van voorzieningen bevoegd is, de verplichting opleggen om overeenkomstig de door hem te geven aanwijzingen binnen een door hem te stellen termijn voorzieningen te treffen, waardoor die bedreiging wordt weggenomen.
4. Degene aan wie een verplichting als bedoeld in het eerste tot en met derde lid is opgelegd, alsmede zijn rechtsopvolger, is verplicht daaraan te voldoen.

Artikel 4:11b Bestrijding boomziekte

1. Indien zich op een terrein één of meer bomen bevinden die naar het oordeel van het college van B&W gevaar opleveren voor de gezondheid van andere bomen of de volksgezondheid, kan het college aan de rechthebbende van de boom of bomen aanwijzingen geven tot
 - a. het vellen en verwijderen van de boom of bomen;
 - b. het ontschorsen van de boom of bomen en vernietigen van de schors;
 - c. het behandelen of laten behandelen van boom of bomen ter voorkoming van verspreiding van ziekte.
2. De rechthebbende is verplicht de aanwijzingen van het college binnen de daarvoor gestelde termijn uit te voeren of toe te staan.

Artikel 4:11c Afstand van de erfgrenslijn

In afwijking van artikel 5:42, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek bedraagt de afstand van de grenslijn van eens anders erf voor het hebben van bomen vanaf het midden van de voet van de boom 0,5 meter.

Bijlage D

Lijst “Bomen met een bijzondere waarde”